

Jaap Bönker

Torah of Wet?!

De Bijbelteksten in deze uitgave zijn
ontleend aan de NBG-vertaling
© Nederlands Bijbelgenootschap 1951.

Torah of Wet?!

Copyright © 2026 Uitgeverij Gideon

Auteur: Jaap Bönker

Taalsuggesties en correctie: Dick van Bloois en Uitgeverij Gideon

Vormgeving: Jonathan Reining | Jore ontwerp

Illustraties: Peter Wortel

Jaar van uitgave: april 2026

In 2014 verscheen de oorspronkelijke versie van *Torah of wet?!* bij
Het Zoeklicht in samenwerking met de Bijbelse Cultuur Stichting.
www.bijbelsecultuur.nl

Uitgave: Gideon, Hoornaar, Nederland

www.gideonboeken.nl

ISBN: 978-90-5999-324-2

NUR: 707

Alle rechten voorbehouden

INHOUD

Torah of Wet? 7

Inleiding 11

Wordingen 21

Dit zijn de namen 57

Hij roept 81

In de wildernis 95

Dit zijn de woorden 119

Nawoord 133

Hebreeuwse alfabet 135

Begrippenlijst 136

Bibliografie 138

Over de auteur 140

Over de tekenaar 141

Eindnoten 142

TORAH OF WET?

De Torah of de Wet (vanaf nu Torah¹ genoemd). Wat hebben de meeste christenen toch een moeite met de vertaling daarvan in de Nederlandse bijbels en onze theologie. Vanaf het ontstaan van de geïnstitutionaliseerde kerk is er mee geworsteld en heeft diezelfde kerk de kracht van de Torah in de loop van de tijd weggenomen of, in ieder geval, doen afnemen.

Zeker, in protestantse tradities wordt er aan het prediken van het evangelie nog vaak een oudtestamentisch gedeelte gekoppeld, maar toch...? De Tien Woorden krijgen daar vaak nog wel de ruimte, maar er wordt nogal dubieus gebruik van gemaakt. Zo blijft bijvoorbeeld de zondagsheiliging – in plaats van de Sabbat – een ‘gekunsteld verhaaltje’.

In de evangelische traditie is er bijna geen ruimte voor Torah of zelfs Tenach². Bij het zien van de meeste bijbels van de kerkgangers in die (evangelische) kringen, blijkt dat het kleinste gedeelte van het boek zwaar beduimeld is en het grootste gedeelte bijna ‘onbevlekt ontvangen’. Wat is dat toch allemaal?

Als voorganger in een evangelische gemeente stelde ik een keer de vraag of de Here Jezus ook de brieven van Paulus geciteerd heeft in Zijn uitspraken; en of Paulus ook de Evangelieën geciteerd zou hebben in zijn brieven. Er werd een tijdje nagedacht en uiteindelijk kwamen enkelen tot de conclusie dat dit waarschijnlijk niet het geval was. Het laat iets zien van ons hedendaagse Bijbelgebruik en onze Bijbel-

kennis. Men mist vaak de grondslag, het fundament. We zijn ook losgeraakt van de Joodse tradities en gewoontes, die verwerkt zijn in geschiedenissen, nog los van de culturele achtergronden in de Bijbelse verhalen. We missen daarmee vaak de historisch zo waardevolle lijn van gebeurtenissen in voornamelijk de Evangelieën en de brieven. Dat gemis wordt versterkt door het feit dat we niet kunnen werken met Bijbelvertalingen die rechtstreeks gebaseerd zijn op de grondtekst. Onze Bijbelvertalingen zijn in sommige gedeelten beïnvloed door kerkelijke dogmatiek.

Ik kom uit een gereformeerd synodaal nest en van jongs af aan ging ik mee naar de kerk, de zondagsschool en later de catechisatie, alhoewel ik dat laatste vaak verzuimd heb omdat het mij niet kon boeien. Het leren van een Heidelbergse Catechismus trok mij niet aan en ik kon er ook niets mee. Zeker niet omdat de meeste dominees geen discussie wilden over de inhoud.

Toen ik vijftien jaar was, zette ik alles aan de kant wat met de kerk te maken had; met geloof was ik niet bezig en ik werd er ook niet meer toe gestimuleerd.

Wel heb ik op mijn achttiende jaar, om mijn ouders te plezieren, nog belijdenis van het geloof afgelegd in de kerk. Niemand, behalve mijn vrienden, wist dat ik een paar uur daarvoor uit de kroeg gekomen was. Pepermunt loste destijds al veel op, het aloude gereformeerde snoepje. Ik ben zelfs getrouwd in de gereformeerde kerk, maar dat deed ik omdat Renske, mijn vrouw, dat graag wilde en ik het ook wel leuk vond voor de foto's. Ik had niets met geloven op de kerkse manier. Wel was ik geïnteresseerd in allerlei spirituele zaken. Het was de tijd van Woodstock, Hare Krishna, de Beatles in India, provo en hippies. Een boeiende tijd.

Toen ik zesentwintig jaar was, werd ik door een paar mensen uitgedaagd om eens mee te doen aan een Bijbelavond en ik dacht dat ik daar wel duidelijk zou kunnen maken dat de Bijbel onzin bevat. Dat was het begin van mijn omkeer. Ik moest, om die onzin te bewijzen, in de Trouwbijbel lezen, die wij bij ons huwelijk gekregen hadden. Daardoor kwam ik steeds meer tot de ontdekking dat juist ik onzin dacht en dat de Bijbel waarheid bevatte. Toen ik in 1980 tot geloof kwam, begon ik de Bijbel (opnieuw) te lezen. Ik begon te lezen bij Genesis 1 en oude zondagsschoolverhalen kwamen bij me tot leven.

De Schepping, de Ark van Noach, Abraham, Isaäk en Jakob, Mozes – alles kreeg een plaats en ik merkte dat ik ervan genoot. Zo kwam ik verder tot geloof. Vervolgens ging ik naar een oude gereformeerde predikant en hij leidde mij naar een Bijbelschool die was opgezet door mensen van de Vergadering van Gelovigen: Het Brandpunt. Dat was in de jaren '80 van de vorige eeuw. Wat heb ik daar veel ontdekt! Ik merkte, in al mijn beperktheid, de lijnen in de Bijbel op. De verhalen stonden niet op zichzelf, maar vormden een verband.

Sindsdien heb ik alleen maar gelezen en ik lees nog steeds veel. Ik probeer steeds meer 'achter' de woorden van de Schrift te komen. De Torah werd steeds belangrijker voor mij – en dat is het nog altijd –, want de Torah vormt de basis voor alles wat geschreven staat. Joden maakten mij duidelijk dat alleen de Torah rechtstreeks door JHWH gegeven is en dat de rest van de Tenach op de Torah is gebouwd. In de loop der jaren heb ik de diepgang van die woorden ervaren en ik sluit mij er inmiddels bij aan.

Ook de Evangeliën en de brieven vormen de opbouw boven op het fundament, de Torah.

Ik wil de hele Bijbel lezen vanuit de Torah. Ik denk dat ook de Kerk nieuw elan zou krijgen als ze de basis van het Woord weer serieus zou nemen. Niet in die zin dat de Kerk Joodse liturgieën en de Mondelinge Torah³ zou moeten overnemen, maar wel dat ze de Torah serieus moet bestuderen in relatie met de Evangeliën en de brieven. Wat een zegen zal het geven als Psalm 119 weer een waarde krijgt in de gemeenten. Denk maar aan het feest ‘Vreugde van de Wet’.

In dit boekje wil ik die eerste vijf boeken van de Bijbel doorlopen, om de waarde en de inhoud te kunnen laten zien. Te laten zien wat ik tot nu toe heb ontdekt en heb geleerd. Maar ook hoop ik dat je als lezer de verbonden en verbanden gaat ontdekken die mede hun uitleg krijgen in de Evangeliën en de latere brieven. Het wordt hopelijk een reis die geen einde kent, want je raakt nooit uitgelezen in de Bijbel. Het zou zomaar kunnen dat dit boekje over een jaar qua aantal pagina’s verdubbeld moet worden. Want heeft de Here Jezus niet gezegd dat ‘alles wat geschreven staat in de Torah, de profeten en de Psalmen vervuld moet worden, en dat het allemaal op Hem betrekking had’?⁴

Ga je mee op ontdekkingsreis?

Jaap Bönker
Andijk, 2026

INLEIDING

Het eerste wat ik hier wil opmerken is dat ik bewust de verbondsnaam van de Eeuwige gebruik, omdat Hij Zelf tegen Mozes heeft gezegd: ‘Zo wil Ik aangeropen worden van geslacht tot geslacht.’⁵ Ik weet dat er mensen zijn die dat tegenstaat en dat de Joden dat juist vermijden, maar als JHWH⁶ dit tegen Mozes zegt en verordineert, wie ben ik dan om het niet te doen?⁷ In de Nederlandse vertalingen staan vaak de namen ‘Heere’, ‘HEERE’, ‘HERE’, ‘HEERE’, et cetera, maar we kunnen bijna niet meer onderscheiden in welke hoedanigheid de Eeuwige Zich in die teksten openbaart. Daarbij ben ik tot de ontdekking gekomen dat het leggen van Zijn naam op iedereen een zegening is. Lees maar nauwkeurig de hogepriesterlijke zegen, waarbij de naam JHWH centraal staat. ‘Zo zullen zij Mijn naam op de Israëlieten leggen!’ (Numeri 6:27). Dat betekent dat die Naam ergens voor staat en kracht heeft. Daarvan word ik me meer en meer bewust.

Torah is een woord dat niet *wet* betekent, maar *onderwijs* of *lering*. Laten we daar ook maar gelijk mee beginnen. Het woord Torah komt van het woord *Jarah* dat *doel raken*, *onderwijzen* en *treffen* betekent. Torah doet iets met je, dat is de inhoud van het woord. Als je de betekenis van het woord Torah omdraait, dan krijg je het woord *Chata’*, dat *zonde*, *doel missen* betekent. Als je het onderwijs van de Eeuwige negeert, dan levert het dus zonde op. Je raakt het

Woord niet meer. Dat is de gedachtegang die je eraan kunt koppelen. Daarom is die *lering* zo belangrijk.

Daarnaast is de Torah een *Ketuba*, een huwelijkscontract. Het is gegeven door JHWH aan Zijn volk ten tijde van hun verblijf in de woestijn, vlak na hun uittocht uit Egypte (Exodus 10). Maar daarover meer in het hoofdstuk over het boek *We'élleh Sjemot, Exodus*.

Wat is een Ketuba? Een Ketuba is een contract tussen een bruidegom en een bruid en hun families. Een Ketuba is een opgesteld document dat vijf onderdelen heeft:

- Een gecombineerde familiehistorie van de bruid en de bruidegom inclusief familieboomen en anekdotes van beide families tezamen.
- Een persoonlijke en familiehistorie van de bruid, met een gedetailleerde familieboom van haar afzonderlijk en anekdotes.
- Evenzo een familiehistorie en een levensgeschiedenis van de bruidegom.
- Als vierde het verhaal hoe bruid en bruidegom elkaar hebben ontmoet en daarbij de verhalen eromheen.
- Het laatste en vijfde gedeelte gaat over de wederzijdse verantwoordelijkheden voor en na het huwelijk.
Als we de Torah lezen, kunnen we deze opbouw ook zien, vandaar dat de Torah ook wel een Ketuba wordt genoemd.
- In Genesis lezen we over de gemeenschappelijke familiegeschiedenis van Bruid en Bruidegom.
- Exodus beschrijft de persoonlijke en familiehistorie van de Bruid.

- Leviticus beschrijft de geschiedenis van JHWH's 'familie', de Leviëten.
- Numeri beschrijft JHWH's liefdesspel met Zijn Bruid en daarin staan de vreugdes en de zorgen tijdens hun reis beschreven.
- Deuteronomium beschrijft de voorwaarden en verantwoordelijkheden van zowel Bruid als Bruidegom. Zo wordt het beeld van het huwelijk tussen JHWH en Israël in beeld gebracht in vijf boeken. Dat krijgt uiteindelijk zijn beslag in het boek Openbaring, waar de Ketuba wordt geopenbaard.

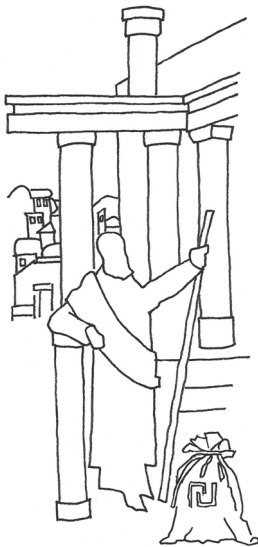
De Torah bevat dus naast een levensgeschiedenis van de eerste mensen ook een grote onderwijzing in de vorm van regels en onderwijzingen om de mens (het volk Israël in eerste instantie) te leren hoe JHWH wil dat Zijn volgelingen, Zijn volk, getuigend leven en aan de volkeren laten zien dat Hij de Eeuwige is, de Schepper van de kosmos.

Om goed te begrijpen en te lezen, dien je te weten dat de Hebreeuwse taal een rijke taal is. Iedere letter van Alef tot Taw, heeft ook nog een betekenis in zich; een letter staat nooit op zichzelf. In iedere geschreven letter zit ook nog de tiende letter, de Jod. Dat is de eerste letter van JHWH, geschreven als een klein haakje. Doordat die in iedere letter terug te vinden is, zit hij automatisch in elk woord.

De Joodse liedjesschrijver Leonard Cohen haalt dat aan in zijn Hallelujah: *'There is a light in every word'*. Zo te lezen komen woorden tot *leven*. Zoals de Joden zeggen: iedere letter van het Woord heeft zeventig kanten! Dat slaat op

de zeventig volkeren op de aarde. Psalm 119, het langste hoofdstuk in de Bijbel, gaat in zijn geheel over de Torah. Tweeëntwintig coupletten die opeenvolgend beginnen met een letter van het Hebreeuwse alfabet, of beter gezegd Alef-Bet. Je gaat in die Psalm als het ware door het alfabet heen; alle letters staan erin genoemd. Dat is ook wat Jezus zegt: ‘Ik ben de Alef en de Taw, de eerste en de laatste.’ Daarom kunnen we ook zeggen dat Torah het Woord van JHWH is.⁸ In het Nederlands kennen we een goed voorbeeld van deze stijlfiguur: het Wilhelmus is net zo’n naamdicht of acrostichon.

Het is ook goed te weten dat iedere letter een getalswaarde heeft. De oorsprong van dit denken is niet helemaal bekend,

Salomo's jaarloon:
666 talenten goud

maar afgeleid hiervan hebben ook de letters in de latere talen Grieks en het Latijn een getalswaarde. Het heeft in oorsprong niets te maken met Kabbala, de Joodse mystieke leer. Ook de Bijbel zelf gebruikt getalskunde, gematria, bijvoorbeeld bij het getal 666.⁹ Het is interessant om te weten dat de eerste letter van de Torah de Letter *Beeth* is en de laatste letter de *Lamed*. Vanuit de betekenis van de letters staat er een ‘huis’ en een ‘prikstok voor ossen’ of ‘onderwijs’.¹⁰ Als je op onze westerse manier leest, dus van links naar rechts, staat

er Beeth Lamed ('bil'), wat *niets* of *geen* betekent, omdat je vooruitkijkend in de toekomst niets ziet. Het betekent ook *vóór de tijd* – een tijd waarvan wij (nog) niets weten.

Als je op z'n Hebreeuws (van rechts naar links) leest, dan begin je met de Lamed en dan de Beeth, en dan krijg je het woord *Lev*, dat *hart* betekent. Het wil als het ware zeggen dat de Torah het hart van JHWH naar en aan de mensheid is.

Volgens de rabbijnen staan er 613 geboden en verboden in de Torah, gelijk aan het aantal pitten in een granaatappel: 248 geboden, naar het aantal organen in het menselijk lichaam, en 365 verboden, naar het aantal bloedvaten in het menselijk lichaam. Zo kun je JHWH liefhebben met verstand, kracht en lichaam.¹¹ Dat is de kern van het grootste gebod, want vandaaruit kun je ook je naaste liefhebben. De granaatappel bevat veel pitten, en is zoet van smaak; zo ook de Torah!¹² Het is niet werkelijk zo dat er altijd 613 pitten in zitten, maar de rabbijnen gebruiken vaak poëtische termen in hun omschrijvingen. Dit geldt ook voor het noemen van de aantallen organen en bloedvaten. De poëtische overdracht maakt de verklaring.